

Dabinović – Tradicija koja živi

Neđeljko Radulović, Slavko Dabinović

Apstrakt: Ovaj rad istražuje višegeneracijsku tradiciju porodice Dabinović u pomorskoj i brodarskoj industriji, sa posebnim fokusom na utemeljivača brodovlasničkog poslovanja Boža Dabinovića i njegovog nasljednika, Stefana Dabinovića. Kroz istorijski pregled porodičnog angažmana u pomorstvu, prikazana je tranzicija sa tradicionalnog pomorskog poziva ka savremenom brodarskom preduzetništvu. Rad takođe obuhvata filantropski doprinos oba predstavnika porodice, ističući njihovu privrženost zajednici kroz različite dobročinske inicijative. Dodatno, u radu se analizira aktuelno poslovanje kompanije Dabinović, sa naglaskom na očuvanje temeljnih vrijednosti i tradicije u savremenom poslovnom okruženju.

Ključne riječi: Tradicija, Pomorstvo, Filantropija, Dabinović.

1. Uvod

Kompanija Dabinović, vlasništvo istoimene porodice, čiji osnivači i vlasnici vuku korjene iz Boke Kotorske, Crne Gore, a čiji brodovi do danas posluju u kontinuitetu već 75 godina, nesumnjivo zaslužuje posebnu pažnju, i to ne samo stručne, već i šire javnosti.

Stiče se utisak da se danas o uspjehu ove porodice nedovoljno zna u Crnoj Gori. U tom smislu kroz ovaj tekst će biti predstavljene manje poznate činjenice o snalažljivosti ovih bokeljskih brodovlasnika i mecena.

Prvenstveno će biti riječi o Božu Dabinoviću, utemeljivaču porodičnog poslovanja, koji je svoje „poslovno carstvo“ vodio iz Ženeve, a kasnije iz Monaka. Božo Dabinović je izgradio svjetsko ime u pomorstvu i zadužio svoj zavičaj - Boku Kotorsku, a o njegovom uspjehu najbolje govore sadržajni tekstovi novinara, istraživača, kao i bokeljskih istoričara.

Sadašnji vlasnik Stefan Dabinović već par decenija uspješno nastavlja porodično brodovlasničko poslovanje, te kroz nastavak angažovanja crnogorskih pomoraca na svojim brodovima značajno doprinosi ekonomskom prosperitetu naših krajeva.

Cilj ovog rada jeste da u uvodnom članku Časopisa Pomorskog fakulteta Kotor – Journal of Maritime Sciences predstavi sve relevantne segmente djelovanja porodice Dabinović. U nastavku su ti segmenti prikazani kroz opis brodarskih poduhvata, filantropskih aktivnosti i savremenih aspekata poslovanja.

2. Tradicija kroz brodarsku industriju

Porodica Dabinović datira na ovim prostorima od samog početka XVI vijeka, tačnije od 1504. godine po dostupnim arhivskim spisima. Kroz istoriju ova porodica je iznjedrila mnogobrojne pomorce, poručnike i kapetane, a posljednji aktivni pomorac u lozi Stefana Dabinovića je bio njegov pradjed Stijepo Antonov.

Dabinović Stijepo Antonov kvalifikaciju poručnika je stekao 1869. godine, a kapetana 1873. godine. Zapovijedao je na briku „Sobiesky“, kao i na barci „Slavia“ u periodu od 27. 04. 1877. do 04. 02. 1881. godine. Pisani trag o navedenom se može naći u brodskim dnevnicima izdatim od strane Lučke kapetanije u Trstu. Prvu knjigu brodskog dnevnika „Slavia“ izdala je Lučka kapetanija u Trstu 27. 04. 1877. zapovjedniku broda kapetanu Stefanu (Stijepu) Dabinoviću (iz Dobrote). Obuhvata period vremena od 3. 04. 1878. do 21. 04. 1880. godine. Drugu knjigu brodskog dnevnika barke „Slavia“ izdala je Lučka kapetanija u Trstu 22. 04. 1880. godine i obuhvata period od 22. 04. 1880. do 20. 02. 1882. godine. Godine 1883. Dabinović Stijepo Antonov stupio je u službu kod austrijskog Lloyd-a [1].

Dr Anton Stijepov Dabinović (1882-1964) rođen je u Trstu gdje je završio gimnaziju. Poslije završenog Pravnoga fakulteta u Gracu, posvetio se pravnoj struci, pa je bio namješten kod finansijskog odvjetništva u Trstu. Godine 1916. upisao se na Filozofski fakultet u Beču, a 1921. prešao u Beograd, gdje je položio profesorski ispit. Kao srednjoškolski nastavnik služio je 1922-1923. u Novom Vrbasu, 1923-1925. u Kotoru, te u periodu 1925-1937. i u Zagrebu. Godine 1937. imenovan je za docenta Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a 1939. za izvanrednog, te 1941. za redovnog profesora. Pored mnogobrojnih objavljenih pisanih radova, u javnosti je poslije Prvog svjetskog rata zapažen i kao publicista. Sarađivao je i u Godišnjaku Pomorskog muzeja u Kotoru, gdje je objavio nekoliko značajnih članaka o Bokeljskoj mornarici. Umro je u Trstu 1964. godine [1].

Njegov nasljednik, osnivač pomorske kompanije, Božo Dabinović, rodio se 15. oktobra 1924. godine u porodičnoj palati Dabinovića u Dobroti, poznatijoj kao „Krivi palac“ zbog svoje karakteristične fasade. Školovao se u Francuskoj i Švajcarskoj, a još kao mlad, odmah je pokazao izuzetan talenat za pomorstvo koje je porodična tradicija Dabinovića još od 1504. godine,

kada se ova dobrotorska porodica prvi put spominje u kotorskim arhivskim spisima [2].

Božo postaje brodovlasnik već u 27-oj godini života, kada u Švajcarskoj 1951. godine osniva kompaniju „Cargos Maritimes“. Kupuje brod prvijenac – vremešni mali parobrod dug 41 metar, sa tek 450 tona nosivosti, izgrađen daleke 1919. godine u Holandiji. Svom prvom brodu Dabinović daje ime „Rhone“ i upisuje ga u švajcarski registar, što je u svjetskom pomorstvu tada bilo prava rijetkost. Slijedi nabavka još dva stara parobroda – malog „Rhine“ i nešto većeg „Jura“ od 1350 tona nosivosti, koji je kasnije postao i prvi brod novoosnovane pomorske kompanije „Dabinović SA“ iz Ženeve, registrovane 1956. godine.

Upravo tada mladi Dabinović demonstrira svoje trgovačko umijeće, što ga je učinilo jednim od najuspješnijih ljudi sa ovih prostora. Božo Dabinović brodovima trguje izuzetno vješto, kupujući ih jeftino i prodajući skuplje, čim se promijene okolnosti na pomorskom tržištu. U isto vrijeme, svoje brodove registruje pod egzotičnim zastavama država koje u svjetskom pomorstvu nisu imale gotovo nikakvo značenje, jer je upis broda u njihov registar bio praktično besplatan. Tako je Dabinovićev švajcarski brod „Jura“ ubrzo postao „Muna“ pod zastavom Libanona, a svakako najupečatljiviji korak u tom pravcu je Božo povukao 1966. godine, kada je od riječke „Jugolinije“ kupio veliki parobrod tipa „Liberty“ koji je nosio ime „Hrvatska“. Ovaj je brod, pod imenom „Hrvatska“ vješti Bokelj registrovao u Bujumburi, glavnom gradu afričke države Burundi, čak 1.200 kilometara udaljenom od najbližeg mora. Božova „Hrvatska“ tako je postala prvi brod u historiji koji je zavijorio zastavu Burundija, a kasnije su njegovi brodovi plovili pod zastavom Kostarike, Saudijske Arabije i Somalije. Međutim, najveći uspjeh je Dabinović postigao doslovno osnivajući pomorsku zastavu i registar male karipske ostrvske države Sveti Vincent i Grenadini. Samo godinu nakon sticanja nezavisnosti od Velike Britanije, Sveti Vincent i Grenadina je 1980. godine postao član Međunarodne pomorske organizacije (eng. *International Maritime Organization – IMO*), a Božo Dabinović je kao povjerenik za pomorske poslove (u praksi komesar pomorstva te države), maksimalno iskoristio svoje dobre poslovne veze iz svijeta pomorstva, privlačeći pod novu i jeftinu zastavu Svetog Vincenta i Grenadina sve veći broj trgovačkih brodova [3].

Pod zastavom Svetog Vincenta i Grenadina trenutno plovi 1208 brodova, od kojih 324 jahti sa ukupno nešto više od 2 miliona bruto-registarskih tona. To ovu zastavu čini 29. po veličini flote u svjetskom pomorstvu.

U trenutku kada je raspolagao sa 6 brodova, ukupne nosivosti preko 120.000 tona, Božo Dabinović svoje je poslovanje iz Švajcarske 1975. godine

prenio u Monako gdje je i danas sjedište kompanije kojom uspješno upravlja nasljednik Stefan Dabinović, a za koju plove većinski pomorci iz Boke, Crne Gore, a zatim Hrvatske, Srbije, BiH, Makedonije.

Pored svega navedenog, kompanija Dabinović je značajno doprinosila ekonomskom razvoju Boke Kotorske kroz mnogobrojne remonte svojih brodova u Jadranskom Brodogradilištu Bijela, sve do njihovog zatvaranja uslovljenog stečajem 2015. godine.

Božo Dabinović je usko sarađivao sa organizacijama iz bivše Jugoslavije, kao što su kotorska „Jugooceanija“, šibenska „Slobodna plovidba“, „Dalmatinska plovidba“ iz Vele Luke, kotorski „Jugopetrol“ i mnoge druge. Zahvaljujući svojim dobrim vezama u pomorskom svijetu Dabinovićevi brodovi imaju privilegiju da prevoze žitarice pod najmom velikih žitnih kuća širom Atlantika i Mediterana.

Poslovima danas upravljaju sin Stefan u Monaku i kćer Najla u Švajcarskoj, a valja pomenuti da je svojevremeno veoma aktivna u kompaniji bila i Božova supruga - Elisabeth koja je dugo vremena vodila poslove unajmljivanja Dabinovićevih brodova.

Koliko su potomci jedne od slavnih dobrotskih kapetanskih porodica uspješni, govori podatak da od 1951. godine, kada se Božo Dabinović počeo baviti pomorskim biznisom, do danas kada poslovanje vodi njegov sin Stefan, kroz registar njihovih kompanija prošla su ni manje ni više nego čak 57 trgovačka broda imponantne ukupne nosivosti od preko milion tona nosivosti, sa konstantnom tendencijom kupovine novijih brodova.

Zastavu Svetog Vincenta i Grenadina viju i četiri broda koja sada plove u floti kompanije „Dabinović“ – bulkcarrier-i „Boka“, „Ljuta“, „Kamenari“ i „Novi“, a koji nastavljaju niz i tradiciju da brodovi koje su kupovali Božo i Stefan Dabinović, po pravilu i u najvećem broju, dobijaju imena mjesta iz njegovog zavičaja – Boke Kotorske.

Slika 1. Brod „Kotor“ [4].

Stefan Dabinović, koji sada vodi kompaniju, istorijski potez je povukao 15. novembra 2014. godine kada je sa „Korea Yanase-om“ potpisao ugovor o kupovini potpuno novog broda – u tom momentu nedovršenog i čija je izgradnja bila obustavljena zbog bankrotiranja brodogradilišta „Samho“ u kojem se gradio. To brodogradilište preuzela je korporacija „Yanase“, pa je Stefan Dabinović iskoristio priliku primjenivši izuzetnu poslovnu spretnost, i nedovršenu novogradnju što je nosila oznaku „Samho1229“, dobio po značajno nižoj cijeni od tržišne [3]. Danas ovaj broj nosi simbolički ime „Kotor“ (Slika 1).

3. Filantropska tradicija i savremeni aspekti poslovanja

Božo Dabinović je bio poznat i kao veliki dobročinitelj, jer je pomagao svom zavičaju nakon katastrofalnog zemljotresa 1979. godine, a obnovio je i zgradu bivše Centralne Komisije u Dobroti u kojoj je smještena biblioteka Pomorskog fakulteta Kotor Univerziteta Crne Gore. Ovaj veliki i značajni Bokelj umro je 13. februara 1999. godine u Monaku, gdje je i sahranjen.

Očevim stopama dobročinstva nastavio je i sadašnji vlasnik kompanije Stefan Dabinović, koji kroz mnogobrojne donacije pomaže očuvanju pomorskog nasljeđa u Kotoru i Boki Kotorskoj. Pored toga, kroz razne aktivnosti doprinosi promociji i afirmaciji crnogorskih pomoraca, kako kroz donacije obrazovnim institucijama, muzejima, nautičkim i sportskim društvima, tako i kroz angažman crnogorskih pomoraca na brodovima svoje flote – već generacijama u prosjeku 200 porodica iz regiona živi od zarade na njegovim brodovima.

Dabinovićeve brodovlasničke djelatnosti, a može se slobodno reći i izuzetne preduzetničke sposobnosti, realno možemo sagledati kroz činjenicu da ova brodarska kompanija već osmu deceniju uspješno odolijeva svim poslovnim burama i olujama na surovom svjetskom pomorskom tržištu. Ona u današnje vrijeme svakako važi za jednu izuzetno stabilnu kompaniju sa visoko pozitivnom reputacijom, prepoznatom kako od strane poslovnih partnera, tako i od strane zaposlenih. O tome najbolje govori konstantna uposlenost brodova na izuzetno zahtjevnom tržištu, kao i kontinuirana zainteresovanost pomoraca za angažmanom na brodovima ove kompanije.

3. Zaključak

U ovom radu polazi se od istorije ugledne brodovlasničke porodice Dabinović, sa posebnim naglaskom na znamenite ličnosti koje su dale značajan doprinos razvoju pomorske tradicije, preduzetništva i filantropije. Kroz analizu porodične istorije, predstavljen je preduzetnički put Boža

Dabinovića – osnivača brodarskog posla – čiji su vizija i poslovni potezi postavili temelje za razvoj jedne od najprepoznatljivijih pomorskih porodičnih firmi u regionu.

Takođe je prikazano savremeno poslovanje pod vođstvom Stefana Dabinovića, koji nastavlja porodičnu tradiciju uspješnim upravljanjem brodarskim operacijama, uz istovremeno njegovanje temeljnih vrijednosti koje su karakterisale rad njegovih prethodnika. Poseban osvrt dat je na značajne brodove koji su, kako u ekonomskom, tako i u simboličkom smislu, imali važnu ulogu u razvoju porodice Dabinović i njenog prepoznatljivog mjesta u istoriji pomorstva.

Rad takođe obuhvata i filantropski aspekt djelovanja porodice, osvetljavajući njihovu dugogodišnju posvećenost zajednici kroz razne društveno odgovorne inicijative, humanitarne akcije i podršku obrazovanju, kulturi i pomorskoj baštini. Spoznaja o uspješnosti i istrajnosti poslovanja porodice Dabinović nesumnjivo može služiti na ponos svim osviješćenim poznavaocima pomorstva koji znaju cijeniti vrijednosti naše pomorske tradicije, te ekonomskih i kulturoloških benefita koje pomorstvo nosi sa sobom. Sasvim izvjesno, postojanje jedne ovakve “domaće” kompanije, predstavlja nemjerljivu vrijednost za sve naše mlade pomorce koji žele početi i graditi svoju pomorsku karijeru u stabilnim i sigurnim uslovima.

Literatura

- [1] Tomić, A. T. (2009). *Dobrota: Povijesnica bokeljskog pomorstva (Pomorska i kulturna povijest Dobrote XVI-XX st.)*. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore. Kotor, Dobrota.
- [2] Luković, S. (2013). Kroz Boku - Brodovlasnik Božo A. Dabinović. Dux radio, preuzeto sa: <http://www.radiodux.me/naslovnica/4060-kroz-boku-brodovlasnik-boo-a-dabinovi>, pristupljeno: 15.09.2025.
- [3] Luković, S. (2014). Dabinovićev „Kotor“ rođen u Južnoj Koreji. Boka News, preuzeto sa: <https://bokanews.me/dabinovicev-kotor-roden-u-juznoj-koreji-2/>, pristupljeno 14.09.2025.
- [4] Privatna arhiva Dabinović Stefana, 2025.

Dabinovic - Tradition that lives on

Neđeljko Radulović, Slavko Dabinović

Abstract: This work explores the multi-generational tradition of the Dabinović family in the maritime and shipping industry, with a special focus on the founder of the shipowning business, Božo Dabinović, and his successor, Stefan Dabinović. Through a historical overview of the family's involvement in the maritime industry, the transition from a traditional maritime vocation to modern shipping entrepreneurship is shown. The work also encompasses the philanthropic contributions of both family members, highlighting their commitment to the community through various charitable initiatives. Additionally, the paper analyzes the current business of the company Dabinović, with an emphasis on the preservation of fundamental values and traditions in the modern business environment.

Key words: Tradition, Seamanship, Philanthropy, Dabinovic.

Submitted: 19/03/2025

Accepted: 14/05/2025

Radulović Neđeljko

DABINOVIC MONACO S.A.M.

Adresa: Zlatne Njive b.b. Kotor

Email: dabicrew@gmail.com

Dabinović Slavko

Bibliotekar u penziji

Plagenti 70, Dobrota

85330 Kotor, Crna Gora

E-mail: plagenti@t-com.me